

inquam, tanquam tutori pupillus. » Quocirca S. Bernardus, serm. 4 *De Adventu*, hos Patriarchas montibus similes esse dicit, in quibus saliens Christus ad nos venit: « Ecce venit saliens in montibus, transiens colles; » montes et colles Patriarchas et Prophetas accipe, et quemadmodum veniret saliens et transiens, in libro generationum: « Abraham genuit Isaac, Isaac genuit Jacob, » etc. Ex his montibus prodiit radix Jesse.

Vantias generat. bonum. Tropologica: « qui fuit » significat vanitatem hujus sæculi, scilicet hominum vitam et generationes singulas preterire, et illico ex presenti verti in preteritum, scilicet « est » in « fuit, » juxta illud:

Falmus Troes, fuit Dium, et ingens
Gloria Teucorum.

Unde impii queruntur, *Sop. v*: « Nos nati con-

tinuo desivimus esse. » Hinc Nazianzenus, in *carin. De hominis externi vilitate*, sic canit:

Ipsam quod vivo, est veluti rapidissimas amnis,
Qui sursum exoriens, semper ad ima fluit.

Et nonnullis interjectis: « a titulo tumulum peto, » id est, ex utero matris nasens, tendo ad mortem et sepulcrum, juxta illud *Job. 1*: « Nudus egressus sum de utero matris mee, nudus revertar illuc; » « ut omnino nihil sit aliud tempus vite hujus quam cursus ad mortem, ait S. Augustinus, lib. XIII *De Civit.*, cap. x; quotidie morimur: quotidie enim demitur aliqua pars vite, et tunc quoque cum crescimus, vita decrescit: hunc quem agimus diem, cum morte dividimus, eto. Ergo cum primum vitam intramus, in mortem statim tendere et a vita egredi incipimus. » Vive ergo eternitati, in qua est perpetuum esse, perpetua stabilitas et constantia rerum omnium.

CAPUT QUARTUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

Describitur primo quadragenarium Jesu jejunium, et post illud tentatio trina diaboli. Secundo, vers. 16, Jesus in Nazareth ex Isaia demonstrat se esse Messiam. Cumque, vers. 24, ostenderet quod nullus Prophetas accipere est in patria sua, Nazareth voluerunt eum lapidare, sed ipse per eos transiens vi divina evasit. Tertio, vers. 31, prædicat Capharnaï ubique curat demoniacum. Quarto, vers. 32, vers. 33, vers. 34, vers. 35, vers. 36, vers. 37, vers. 38, vers. 39, vers. 40, vers. 41, vers. 42, vers. 43, vers. 44, vers. 45, vers. 46, vers. 47, vers. 48, vers. 49, vers. 50, vers. 51, vers. 52, vers. 53, vers. 54, vers. 55, vers. 56, vers. 57, vers. 58, vers. 59, vers. 60, vers. 61, vers. 62, vers. 63, vers. 64, vers. 65, vers. 66, vers. 67, vers. 68, vers. 69, vers. 70, vers. 71, vers. 72, vers. 73, vers. 74, vers. 75, vers. 76, vers. 77, vers. 78, vers. 79, vers. 80, vers. 81, vers. 82, vers. 83, vers. 84, vers. 85, vers. 86, vers. 87, vers. 88, vers. 89, vers. 90, vers. 91, vers. 92, vers. 93, vers. 94, vers. 95, vers. 96, vers. 97, vers. 98, vers. 99, vers. 100.

Primum partem expliciti Matth. iv, 1 et seqq.; tertiam, Marci i, 23; quartam, Matth. viii, 14. Sola ergo secunda superest hic explicanda.

1. Jesus autem plenus Spiritu Sancto regressus est a Jordane; et agebatur a Spiritu in desertum 2 diebus quadraginta, et tentabatur a diabolo. Et nihil manducavit in diebus illis; et consummatis illis esuriit. 3. Dixit autem illi diabolus: Si filius Dei es, die lapidi huic ut panis fiat. 4. Et respondit ad illum Jesus: Scriptum est: Quia non in solo pane vivit homo, sed in omni verbo Dei. 5. Et duxit illum diabolus in montem excelsum, et ostendit illi omnia regna orbis terræ in momento temporis, 6. et ait illi: Tibi dabo potestatem hanc universam, et gloriam illorum: quia mihi tradita sunt; et cui volo, do illa. 7. Tu ergo, si adoraveris coram me, erunt tua omnia. 8. Et respondens Jesus, dixit illi: Scriptum est: Domine Deum tuum adorabis, et illi soli servies. 9. Et duxit illum in Jerusalem, et statuit eum super pinnam templi, et dixit illi: Si Filius Dei es, mitte te hinc deorsum. 10. Scriptum est enim quod Angelis suis mandavit de te, ut conservent te; 11. et quia in manibus tollent te, ne forte offendas ad lapidem pedem tuum. 12. Et respondens Jesus, ait illi: Dictum est: Non tentabis Dominum Deum tuum. 13. Et consummata omni tentatione, diabolus recessit ab illo, usque ad tempus. 14. Et regressus est Jesus in virtute Spiritus in Galileam, et fama exiit per universam regionem de illo. 15. Et ipse docebat in synagogis eorum, et magnificabatur ab omnibus. 16. Et venit Nazareth, ubi erat nutritus, et intravit secundum consuetudinem suam die sabbati in synagogam, et surrexit legere. 17. Et traditus est illi liber Isaia prophetæ. Et ut revolvit librum, invenit locum ubi scriptum erat: 18. Spiritus Domini super me: propter quod unxit me, even-

gelizare pauperibus misit me, sanare contritos corde, 19. prædicare captivis remissionem, et caecis visum, dimittere confractos in remissionem, prædicare annum Domini acceptum, et diem retributionis. 20. Et cum percussisset librum, reddidit ministro, et sedit. Et omnium in synagoga oculi erant intendentes in eum. 21. Cœpit autem dicere ad illos: Quia hodie impleta est hæc scriptura in auribus vestris. 22. Et omnes testimonium illi dabant; et mirabantur in verbis gratiæ, quæ procedebant de ore ipsius, et dicebant: Nonne hic est filius Joseph? 23. Et ait illis: Utiq; dicetis mihi hanc similitudinem: Medice, cura teipsum: quanta audivimus facta in Capharnaum, fac et hic in patria tua. 24. Ait autem: Amen dico vobis, quia nemo propheta acceptus est in patria sua. 25. In veritate dico vobis, multæ viduæ erant in diebus Eliæ in Israel, quando clausum est cœlum annis tribus, et mensibus sex, cum facta esset fames magna in omni terra; 26. et ad nullam illarum missus est Elias, nisi in Sarepta Sidoniæ, ad mulierem viduam. 27. Et multi leprosi erant in Israel sub Elisæo propheta; et nemo eorum mundatus est nisi Naaman Syrus. 28. Et repleti sunt omnes in synagoga ira, hæc audientes. 29. Et surrexerunt, et ejecerunt illum extra civitatem; et duxerunt illum usque ad supercilium montis, super quem civitas illorum erat edificata, et præcipitarent eum. 30. Ipse autem transiens per medium illorum, ibat. 31. Et descendit in Capharnaum, civitatem Galilææ, ibique docebat illos sabbatis. 32. Et stupebant in doctrina ejus, quia in potestate erat sermo ipsius. 33. Et in synagoga erat homo habens demonium immundum, et exclamavit voce magna, 34. dicens: Sine, quid nobis et tibi, Jesu Nazarene? venisti perdere nos? scio te quis sis, Sanctus Dei. 35. Et increpavit illum Jesus, dicens: Obmutescite, et exi ab eo. Et cum projecisset illum demonium in medium, exiit ab illo, nihilque illum nocuit. 36. Et factus est pavor in omnibus, et colloquebantur ad invicem, dicentes: Quod est hoc verbum, quia in potestate et virtute imperat immundis spiritibus, et exiunt? 37. Et divulgabatur fama de illo in omnem locum regionis. 38. Surgens autem Jesus de synagoga, introivit in domum Simonis. Socrus autem Simonis tenebatur magnis febribus: et rogaverunt illum pro ea. 39. Et stans super illam, imperavit febri; et dimisit illam. Et continuo surgens, ministrabat illis. 40. Cum autem sol occidisset, omnes qui habebant infirmos variis languoribus, ducebant illos ad eum. At ille singulis manus imponens, curabat eos. 41. Exibant autem demonia multis, clamantia et dicentia: Quia tu es Filius Dei: et increpans non sinebat ea loqui, quia sciebat ipsum esse Christum. 42. Facta autem die egressus ibat in desertum locum, et turbæ requirebant eum, et venerunt usque ad ipsum; et detinebant illum ne discederet ab eis. 43. Quibus ille ait: Quia et aliis civitatibus oportet me evangelizare regnum Dei; quia ideo missus sum. 44. Et erat prædicans in synagogis Galilææ.

4. JESUS AUTEM PLENUS SPIRITU SANCTO REGRESSUS EST A JORDANE, — ubi paulo ante a Joanne baptizatus erat, et Spiritum Sanctum visibiliter receperat, ejus plenitudinem jam ante adeptus erat invisibiliter in primo instanti conceptionis sue.

2. ET TENTABATUR A DIABOLO. — Græce, *πειρασθευεσθαι*, id est tentationem, patiens vel sustinens a diabolo; scilicet per 40 dies sui jejunii, de quo præcessit. Vide dicta *Matth. iv, 8*.

3. IN MOMENTO TEMPORIS. — Cur? Audi S. Ambrosium: « Non tam conspectus celeritas indicatur, quam eadua fragilitas potestatis exprimitur. In momento enim cuncta illa præterunt. Et sæpe honor sæculi abiit, antequam venerit. Quid enim sæculi potest esse diuturnum, cum ipsa diuturna non sint sæcula? »

14. ET REGRESSUS EST JESUS IN VIRTUTE SPIRITUS IN GALILEAM. — Græce *in virtute*, id est in potentia, robore, vi Spiritus, *g. d.* Jesus a baptismo potenti impulsu Spiritus Sancti reversus est in Galileam. Spiritus Sanctus enim eum excitabat, valdeque impellebat ut robur spiritus, quod ab initio conceptionis acceperat, sed hoc usque intra se concluserat et absconderat, jam exeret, ac suum prædicandi officium ingenti ardore et spiritu ordiretur in Galileæ, illudque sanctitate vite admirabili ac miraculis stupendis confirmaret. Unde Theophylactus vertit, *ἐκδυσία*, id est entusiasmo et divino Spiritus Sancti afflatus actus et impulsus.

16. ET VENIT NAZARETH. — Nota Christum, cum hic, vers. 14, dicitur ivisse in Galileam, non

Intrasse Nazareth ibidem sitam, ut habet Mattheus, cap. xv, 43, sed Capharnaum, ibique et locis illi vicinis predicasse, eaque gessisse quum narrat Mattheus a cap. iv usque ad cap. xii: quae omnia hie transit Lucas; ac deinde multo post venisse Nazareth, ut habet hie Lucas, et Mattheus cap. xii, 34; nimirum voluit Lucas statim initio premittere causam cur Christus in Nazareth patria sua noluerit docere, quod scilicet a Nazarenis civibus suis, quasi fabri filius spreus fuerit: quae causa licet posterius contingerit, Christus tamen eam fore praevidebat, ideoque ab initio declinavit Nazareth, et ivit Capharnaum, ibidem sedem predicationis suae fixit, ut habet Mattheus, iv, 43.

ET SURREXIT LEGERE. — Moris erat (et etiamnum est) apud Iudeos, ut die sabbati in synagoga quisque legeret libros Hebraeos sanctae Scripturae, tum ut ex ea legem Dei disceret, tum ut per eam ad Dei cultum, amorem et obsequium excitaretur. Rabbini autem et doctoribus, qualis erat Jesus, proprium erat legere publice sanctam Scripturam, eamque interpretari, explicare, docere et concionari. Jesus ergo « surrexit legere, » id est exiit se ut legeret aliquem sanctae Scripturae librum, eumque explicaret, doceret et concionaretur.

17. ET TRADITUS EST (A MINISTRO) ILLI LIBER ISAIAE PROPHETAE. — Dei consilio et directione, id factum est, ut Jesus ex Isaiâ ostendatur se esse Messiam ab Isaiâ depictum.

ET UT REVOLVIT LIBRUM, INVENTI LOCUM UBI SCRIPTUM ERAT. — *Isaiâ* LXI, 4. Syrus et Arabicus, cum aperisset librum. Videtur enim Christus ita aperuisse librum, ut non querendo et volvendo folia libri (ne res esset Judaeis suspecta), sed aperiendo librum illico in hunc locum *Isaiâ* Dei nutu ductaque incidere.

Melius noster vertit, « ut revolvit librum; » et Vatablus, « cum explicasset; » alii, « cum expandisset librum, » hoc enim est Graecum ἀνερόμενος: nam Hebraeorum libri non erant sicut nostri, per folia divisi et colligati, sed liber unus erat una membrana longa et continua, quae circa cylindrum ab initio ad finem convolvebatur (uti convolvuntur nostrae mappae geographicae), quam revolvere oportebat, itaque explicare et expandere, ut legi posset (1). Unde, vers. 20, dicitur: « Et cum plivisset librum. » Christus ergo modico revolvendo librum sive membranam *Isaiâ*, statim incidit in hunc locum de se prophetantem. Hic enim locus est in fine *Isaiâ*, puta cap. LXI. Sum ergo ut primo obvium arripuit Christus et explicuit.

18. SPIRITUS DOMINI SUPER ME: PROPTER QUOD UNXIT ME (q. d. Spiritus Sanctus qui ab exordio

(1) Rectius, membrana illa illigabatur duobus baculis teretibus, qui capulos habebant, quos manu tenens qui legebat, convolvere poterat atque evolvere librum, prout quos erat.

in me fuit hic in baptismo, quem jam recentem a Joanne Baptista suscepti, visibiliter in specie columbae in me descendens, intonato voce Dei Patris: « Hic est Filius meus dilectus, ipsum audite; » hoc symbolo quasi unctioe visibili me publice declaravit, auctoravit et quasi consecravit, orbis, ac praesertim Judaeorum, quibus promissus sum, doctorem, prophetam, prophetam, salvatorem et legislatorem, ideoque), EVANGELIZARE PAUPERIBUS MISIT ME. — Nam divites Scribae et Pharisei meam humilitatem et paupertatem aspernantur.

Nota: « unxit me. » Hebr. enim Messias, et Graecum Χριστος idem est quod unctus. Haec unctio Christi secreto facta, est in Incarnatione. Primo, per gratiam ut *quasi* hypostaticae quae summe eum efficiebat sanctum et divinum, imo Deum; secundo, per gratiarum plenitudinem ex unione hac manantem. Alii enim Sancti dicuntur ungi gratia et donis Spiritus Sancti, sed Christus unctus fuit ipso Spiritu Sancto, quasi fonte et plenitudine omnium gratiarum, ut Christus homo fieret fons uberrimus suam gratiam effundens in omnes Apostolos, Martyres, Virgines, Confessores. Ita Basilus, lib. *De Spiritu Sancto*, cap. xxvi. Publice vero unctus fuit Christus in baptismo, cum per Spiritum Sanctum declaratus est orbis doctor et redemptor, ut dixi.

Reliqua hujus loci fusa explicui *Isai. LXI, 4*; quare ea hic obiter perstringam.

SANARE CONTRITOS CORDE. — Ut scilicet sanem et consolens eos, qui ob peccata sua et legis Mosaeae onus, ac rerum divinarum ignorantiam afflicto sunt animo, atque ad Dei cognitionem, veniam, gratiam et salutem anhelant, ideoque Messiam expectant. Unde Symmachus et Theodotus vertunt, ad alliganda vulnera peccatorum, teste S. Hieronymo in cap. LXI *Isaiâ*.

19. PREDICARE CAPTIVIS REDEMPTIONEM. — Ut solvi licet peccatoribus, qui a peccato et demone captivi detinentur, predicem, annuntiem et afferam liberationem per poenitentiam et gratiam meam.

ET CAECIS VISUM. — Hebr. et Chald., *Isaiâ* LXI, 4, habent, et *vincis* apertionem, scilicet carceris, id est, ut Synmachus, et *vincis* solutionem. Verum Septuaginta inloque Lucas hie vertunt, « et caecis visum; » Graece ἀνομιάν, id est *redemptionem*, ut rursum videant. Hebraei enim *vincis* sive clausos vocant caecos, juxta illud: « Talpa oculis capti; » ac consequenter « apertionem » vocant illuminationem qua caecis aperiuntur oculi: aliqui enim haec particula non distinguerentur a praecedenti, quae habet, « captivis redemptionem. » Sensus ergo est, q. d. Christus et caecis corporaliter visum reddet, et caecos spiritualiter, id est ignorantes Deum et viam salutis, illuminabit ac Dei cognitionem modumque salvandi animam docebit. Hoc est quod clare Messiam facturum praedixit *Isaiâ*, cap. LXI; 7: « Dedi te in fœdus populi, in lucem gentium, ut aperires oculos caecorum. »

Christi unctio et quae ratione unctus

Hinc patet *Isaiâ*, cap. LXI, 4, ad litteram non loqui de solutione captivitatis Babylonica facta per Cyrum, ut vult Toletus, sed de solutione captivitatis peccati et diaboli facta per Christum, quia Cyrus nulli visum restituit, sed Christum multis. Fateor tamen alludi ad Cyrum: nam Cyrus typos fuit Christi. Unde ipsis Hebraeis in Babylone « vincis » dedit « apertionem et solutionem, » ut habent Hebraei, cum eos e captivitate liberavit et in Judeam remisit.

DMITTERE CONTRACTOS IN REMISSIONEM. — id est in libertatem et sanitatem. Arabicus, et *mittere vinclos in remissionem*; Pagninus, « ut emittam contractos per remissionem. » Sic et Vatablus. Haec verba non sunt in *Isaiâ*, cap. vi, 4, Hebraeo, Graeco vel Latino; quare paraphrasticae a S. Luca aut ejus Interprete addita sunt, adeoque haec videtur esse altera explicatio ejus quod dixit, « ut sanarem contritos corde; » idem enim sunt contriti et contracti. Ita Forerius, in cap. LXI *Isaiâ*; et Franciscus Lucas hie. Unde Origenes omittit hie: « ut sanarem contritos corde, » ac pro eo legit: « emittere contractos in libertatem. » Adidit: « Quid ita fractum atque collisum fuit ut homo, qui a Jesu dimissus, est sanatus? » Sic et « ut sanarem contritos corde » omittunt Eusebius, lib. IX *Demonstr.*, cap. x; S. Augustinus, lib. II *De Consensu Evangel.*, cap. XLII; Beda et manuscripti nonnulli, quos in notis citat Franciscus Lucas. Ex adverso Theophylactus legit: « ut sanarem contritos corde, » et omittit: « dimittere contractos in remissionem. » Porro S. Hieronymus, in *Comment. Isaiâ*, cap. LXI, citans hunc Lucæ locum, legit utrumque, nimirum « sanare contritos corde, » et « dimittere fractos in libertatem. »

Pro « contractos » graeco est *νεπεσομένους*, quod Vatablus et alii vertunt, *vulneratos*. « Contractos » ergo vocat eos, qui carere et servitute diaboli ac peccati obstricti, vulnerati, conquisati et quasi obruti erant, quos Christus missos et liberos fecit suaeque integritati restituit; idque fecit tum spiritualiter, tum corporaliter, cum nimirum infirmos et demoniacos a variis morbis et demonibus curavit et liberavit. Ita Maldonatus, Jansenius, Toletus, Barradius, Franciscus Lucas et alii. « Dimittere » ergo hie et alibi est liberare et sanare, ac dimissio vel remissio est libertas et sanitas: sicut enim quis e vinculis dimittitur liber, sic ex morbis et vulneribus dimittitur sanus. Hinc Hebr. *רפא* *rappa* significat remittere, mollire, lenire, sanare: qui enim morbum remittit et mitigat, hie eum curat et sanat: unde *רפא* *rappa* est lenitas, curatio, medicina, sanitas: hinc et *Raphaël* idem est quod medicus Dei. Haec de causa dimittere vel remittere in Scriptura subinde idem est quod curare et sanare, ut *Lucæ* cap. xii, 42: « Mulier, dimissa es ab infirmitate; » *Psal.* xxxviii, 14: « Remitte mihi ut refrigerer, » et alibi.

PREDICARE ANNUM DOMINI ACCEPTUM, — id est

gratum, placentem et jucundum; Hebr. *שנת רצון* *scenat raiçon*; Septuaginta *invenit edouia*; id est, ut S. Hieronymus, « annum placabilem, » vel, ut alii proprie vertunt, « annum beneplaciti, » puta benevolentiae et liberalitatis divinae, qualis erat annus jubilei, ad quem hic alludit. Annus enim jubilei typus erat et figura anni hujus Evangelicæ, quem attulit Christus. Totum ergo tempus predicationis Christi et Jesepeus, puta totum tempus legis novae, sive Christianismi, Christo obedientibus et ejus liberalitatem acceptantibus est annus jubilei, id est annus gratiae, misericordiae, pacis, remissionis, liberalitatis, salutis, in quo post longam Dei in nos iram restituitur in ejus gratiam, acceptationem, benevolentiam, haereditatem, gloriam omniaque bona pristina quae habuimus in paradiso in statu innocentiae. Hoc est quod ait Paulus: « Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis, » II *Cor.* vi, 2.

ET DIEM REDEMPTIONIS. — *שנת רצון* *annus jubilei*, id est tempus Christianismi, sive legis gratiae, hostibus Christi erit dies, id est tempus ultionis, quo scilicet Deus ultiscetur genus humanum de suis inimicis et tyrannis, puta demonibus eum opprimentibus, quia Christus homines a demonibus liberabit illosque sua tyrannide depellet et dejiciat, juxta illud *Isaiâ*, cap. xxxv, 4: « Dicitis pusillanimitis: Confortamini et nolite timere: ecce Deus vester ultionem adducet retributionis. Deus ipse veniet et salvabit vos. » Unde Christus, *Joan.* xii, 31: « Nunc, ait, iudicium est mundi: nunc princeps hujus mundi ejicietur foras. » Et Paulus, *Coloss.* 1, 15: « Exspoliatis, ait, principatus et potestates, traduxit confidenter, palam triumphans illos in semetipso. »

20. ET CUM PLACUISSET (in cylindrum convolvisset, ut dixi vers. 17) LIBRUM, REDDIDIT MINISTRO, ET SEDIT. ET OMNIUM IN SYNAGOGA OCULI ERANT INTENDENTES IN EUM, — ut audirent quomodo interpretaretur ea quae legerat, » ait Euthymius. Jam enim ex ejus dictis et factis Capharnaï fama ipsius ubique percrebrerat, et multo operarentur cum esse Messiam; ex hoc maxime a Christo audire cupiebant. Sciebant enim locum *Isaiâ* ab eo lectum, esse oraculum de Messia: hinc et illum explicant arrectis auribus auscultabant.

21. COEPIIT AUTEM DICERE AD ILLOS: QUITA (quod) NODIE IMPLETA EST HAEC SCRIPTURA (quae sonuit, ait Euthymius et Syrus) IN AURIBUS VESTRIS. — q. d. Hodie vobis audientibus impleta est haec *Isaiâ* propheta, dum me auditis vobis ceterisque Galilaeis pauperibus evangelizantem annum plene remissionis, et paratum facere (imo in Capharnaï jam fecisse) omnia quae hic praedixit *Isaiâ*: ego enim sum Messias de quo ibidem propheta *Isaiâ*, quem vos ex oraculo Jacobi et Danielis velut jam instantem avidè expectatis. Esto enim clare Jesus non exprimat se esse Messiam, tamen tacite idipsum significat.

Hebraei de Christointelligentes, non ad quem laudem alij

Varie locutione hic

Annot. jubilat.

22. ET OMNES TESTIMONIUM ILLI DABANT, ET MIRABANTUR IN VERBIS GRATIE, QUAE PROCEDEBANT DE ORE EJUS, ET DICEBANT: NONNE HIC EST FILIUS JOSEPH? — « Verba gratiae, primo, vocat verba gratiosa, venusta, suavia, jucunda; secundo, verba gratia et spiritu plena; tertio, efficacia ad movendum et persuadendum; quarto, plena sapientia et eloquentia, ita ut auditores convincerent. Loquebatur enim Christus lingua plusquam humana, imo angelica quasi angelus, aut potius divina quasi homo Deus, juxta illud: « Erat enim docens eos sicut potestatem habens, et non sicut Scribae, » *Matth. vii, 29*; vide ibi dicta. Caetera fusius narrat Mattheus, cap. xiii, 53, ubi ea explicuit.

TESTIMONIUM ILLI DABANT, — quod bene pulchreque et gratiose diceret, non autem quod ipse esset Messias. Unde enim vocant « filium Joseph: » nam paulo post, cum ab eo taxarentur, eum spreverunt et precipitare voluerunt, ut sequitur. Sic hodie multi laudant concionatorem, quamdiu dicit eis placentia et elegantia; at cum eorum vitia insectatur, ipsum vituperant et persequuntur. Hic est vulgi variabilis, et se suasque cupiditates amantis, mos et consuetudo.

Beda tamen hoc testimonium accipit de Messia, quod scilicet testarentur ipsum esse Messiam, de quo Isaiae ista coelestiter. Unde subjicit Beda: « Magna caecitas, cum quem verbis et factis Christum esse cognoscere, ob solam generis notitiam contemnunt, quia apud se nutritum, et per aetatum tempora profecisse viderant. »

23. ET AIT (Jesus, ut addit Syrus) ILLIS: UTRIQUE DICITIS MIHI HANC SIMILITUDINEM (Graece παρὰ τοῦτο, id est parabolam, hoc est proverbium sive adagium vulgo jaclatum): MEDICE, CURA TEIPSUM, — id est, cura tuos et patriam tuam, quae tibi chara esse debet ut tibi ipsi: cura tuos civis Nazarenos, uti curasti, vel diceris curasse exteros Capharnaitas. Sic enim mox explicat Christus, qui spiritu divino videbat Nazarenorum occultas cogitationes; scilicet illos hoc mente volvere, quod ipse hic enuntiat. Unde occulte eorum cogitationi et objectioni praeveniendo occurrit, et respondet. Porro « profratrum, ait Titus, usitatumque apud Judaeos erat, ut medicos in morbum prolapsos, facto hoc urbanoque dicto exiperent: Medice, cura teipsum. » Sic enim habet communis hominum sensus, cui favel ipsa ratio, ut qui seipsum curare nequit vel negligit, alios pariter curare nequeat vel negligat. Esto a parte rei experientia non raro ostendat, medicos qui alios curant, saepe non posse curare seipsos, sed aliis medicis se curandos committere, quia appetitus saepe exaequat rationem, et morbus scientiam obnubilat. Unde melius et sincerius judicamus de aliorum morbis, quam de nostris. Amor proprius enim saepe iudicium pervertit. Unde monet Salomon, dicitque: « Ne innotuit prudentiae tuae, » *Prov. xiii, 5*.

Tropologicè, hoc adagium: « Medice, cura teipsum, » S. Antonius sic exponit, *g. d.* Qui vult aliorum vitia curare, prius erret sua: qui enim alios voluit juvare, antequam sanent seipsos, in sua vitia relabuntur. Sed audi ipsammet S. Antonium, in *Vitis SS. Patrum*, lib. VII, cap. III: « Patres zatequi egressi sunt in desertum, et ipsi sani effecti facti sunt medici, et reversi alios sanaverunt: ex nobis autem si quem egredi contigerit in desertum, antequam ipsi sanemur, curam aliis adhibemus, et revertitur ad nos infirmitas nostra, et fiunt ulla nostra peiora prioribus, propter quod dicitur nobis: O medice, prius tibi curam impende. » Sane experientia docet eos qui aliquid vitium in seipsis sanant, idem facile in aliis sanare. Huic proverbio simile est illud Plutarchi, lib. *De dispendio adulatore ab amico*: « Aliis medetur, ipse ulcibus scatenus, » quod jacit in eos, qui aliis sapient, non sibi; aliis oculati sunt et cauti, non sibi; alios consolari et animare norunt, cum ipsi sua mala iniquo ferant animo. Nam, ut idem Plutarchus ad Apollonium scribit: « Agrote animo medicus est oratio » suavis et blanda, non vita, non virtus. Facile ergo est afflictos alios solari, difficile seipsum.

QUANTA AUDIVIMUS FACTA IN CAPHARNAUM, FAC ET HIC IN PATRIA TUA. — Hinc patet haec contigisse in Nazareth, postquam Jesus praedicasset et miracula multa patrasset in urbe Capharnaum, ut dixi vers. 16, et advertit S. Augustinus, lib. II *De Consensu Evangel.*, cap. XLII, *g. d.* ait Glossa: « Non credimus quod incerta fama vulgaret, cum apud nos nihil tale fecerit, quibus convenientissimè talia impendenda erant beneficia. » Habes enim hic in Nazareth patria tua quae te concepit, nutrit et in virum provexit, fratres, sorores, cognatos, vicinos, alios pauperes, alios aegros, alios aliter affectos: cur ergo tuis hisce per miraculum non succurris, quibus te cognatio, amor patriae ipsaque naturae charitas magis obstringit?

24. AIT AUTEM: AMEN (id est vero, vel in veritate) DICO VOBIS, QUIA (quod) NEMO PROPHETA ACCEPTUS EST IN PATRIA SUA, — ob causas quas recensui *Matth. xiii, 57, g. d.* Vos, o Nazareni, me quasi civem vestrum et filium fabri spernitis: hic indigni estis, quibus ego beneficia mea conferam. Ideo, ait Interlinearis, non operare a ter vos, quia increduli estis, non quia patriam oderim. Addit S. Cyrillus, quia civis semper suis civibus praesto est, hinc debita reverentia tribuitur a notis. Tertio S. Chrysostomus: Christus, ait, apud suos Nazarenos abstinerat a miraculis, ne eos provocaret ad invidiam; nam, ut ait S. Ambrosius, aspersator est Deus invidiorum: quia, ut ait Glossa, prope naturale est civis civibus invidere, nec virtutem considerant, sed fragilem recordantur infantiam.

Vere Chrysologus, *serm. 48*, in fine: « Inter suos posse, ait, morsus est, adustio est, inter

cives emine proximos, proximorum viri gloriam: propinquo propinqui si honorem debeant, computant servitute. » Festinus hac de re extat psittaci apologus. Psittacus ex Oriente in Occidentem delatus, ubi hujusmodi aves nasci non consueverunt, admiratur sese in majori pretio et honore haberi, quam in natali consuevisset loco; nam caveam oburneam argenteis contextam virgis incolebat, suavissimisque alchatur cibis, quod ceteris avibus Occidentalibus, quae neque in forma neque exprimentis humanis vobibus erant interioris, non contingebat. Tunc turtur in eadem cavea conclusus: Hoc, inquit, nulla est admiratione dignum, nulli enim in patria meritis honor exhiberi solet.

Tropologicè: docet hic Christus fideles, praesertim viros Religiosos et Apostolicos, affectum nimium erga patriam et parentes moderari vel exuere debere, ut toti orbi prosint, juxta illud:

Omne solum forti patria est, oen piscibus aequor.

Hinc Socrates a suis Atheniensibus damnatus ad mortem, dicebat se esse *Cosmopolitem*, id est *civem mundi*. Et *Cicero*: Homines optimi, ait, querendi velut equi extra patriam. Communis omnium patria est Roma. Sic Herculi omnis terra fuit patria, ait Plutarchus, tract. *De Exilio*.

Præclare S. Gregorius Nazianzenus, *orat. 18*: « Una, inquit, magnis et excelsis viris patria est, nempe Jerusalem illa quae mente percipitur, non eae quae bis angustis finibus circumscriptas esse, atque ab aliis aliisque hominibus subinde incoluntur. » Idem, *orat. 23*: « Terrena, inquit, haec patria, atque haec generum discrimina, brevis hujus et caducae vitae nostrae, scenae ac ludi sunt. Quam enim quisque terram, sive per tyrannidem, sive per calamitatem, ante occupaverit, ea patria dicitur, cujus omnes aequae hospites et advenae sumus, quantumlibet vocum appellatione ludamus. » Talis erat S. Basilius, de quo ita scribit in ejus Vita S. Gregorius Nyssenus: « Ab exilii metu liber erat Basilus Magnus, quod unam patriam hominum censere esse paradisum, atque omnem terram quasi commune naturae exilium spectaret. »

Talis quoque fuit Paulus Orosius, familiaris S. Augustino, qui, lib. V *Contra Paganos*, ita de se scribit: « Inter Romanos Romanus, inter Christianos Christianus, inter homines homo, legibus implorem republicam, religione conscientiam, communionem naturam. Utor temporarie omni terra quasi patria, quia vera est, et illa quam amo patriam, in terra penitus non est. Nihil perdidit ubi nihil amavi; totumque habeo, quando quem diligo, mecum est: maxime quia et apud omnes idem est, qui me non modo notum omnibus, verum et proximum facit; neque egentem deserit, quia ipsius est terra et plenitudo ejus, ex qua omnibus omnia jussit esse communia. »

25. IN VERITATE DICO VOBIS, MULTAE VIDERE ERANT IN DIEBUS ELIAE IN ISRAEL, QUANDO CLAUDIUM EST COELUM ANNIS TRIBUS ET MENSIBUS SEX, CUM FACTA ESSET FAMES MAGNA IN OMNI TERRA: —

26. ET AD NULLAM ILLARUM MISSUS EST ELIAS, NISI IN SAREPTA SIDONIAE, AD MULIEREM VIDUAM.

QUANDO CLAUDIUM EST COELUM, — id est, quando coelum non pluit super terram; pluvia enim coelum, id est aërem, quasi clausura aperit, et suis guttis dividit.

ANNIS TRIBUS ET MENSIBUS SEX. — Id non extat in Scriptura veteri, sed Jesus id scivit, quia Deus, ac id ipsum revelavit S. Jacobo, cap. V *Epistol.*, vers. 17; nam quod III *Reg. xviii, 1*, dicitur: « Factum est verbum Domini ad Eliam in anno tertio, dicens: Vade et ostende te Achab, ut dem pluviam super faciem terrae; » annus ille tertius accipiendus non est a' cordis siccitatis, sed a commemoratione Eliae in Sarepta.

IN OMNI TERRA — Israel eique vicina regione, uti erat Sidon et Sarepta, in qua erat haec vidua. Sensus est, *g. d.* Sicut Elias tempore famis o nulli Israelite procuravit panem et victum, sed soli viduae Sareptanae, quae erat Sidonia, id est Gentilis et alienigena, eo quod ipsa magni fecerit Eliam, ejusque prophetae, quod Deus fami ipsius provideret, crederit, ideoque parum olei et farinae quod habebat, in cibum Eliae dederit, praeparans illum sibi suorumque filiorum necessitati; quae insignis fuit viduae fides, aequa ac charitas, ob quam meruit preponi Israelitis. Sic et ego Capharnaitas praefero vobis, o Nazareni civis mei, quia illi me ut doctorem et ocellis missum audiunt, honorant, obsequuntur; vos autem me ut civem vestrum et fabrum aspernamini: illis ergo panem spiritualem celestis doctrinae et miraculorum impertior, vos autem in fame spirituali, id est in egestate doctrinae salutaris relinquo. Elias enim erat typus et praecursor Christi, vidua Sareptana erat typus et primitivae Gentilium, quos Christus pretulit Judaeis civibus suis. Nam, ut ait Beda, « Sidon » Hebraice idem est quod *venatio inutilis*; « Sarepta, » *incendium vel angustia*, panis scilicet, puta gentilitas negotiis saeculi serviens et carnalium cupiditatum incendium panisque spiritualis angustias patiens. Elias est propheticus sermo, qui receptus pascit corda credentium.

Tropologicè, S. Basilius in *Catena*: Vidua est anima viduata virtute et notitia divina, quam Elias, id est verbum divinum mente receptum, nutrit virtutum panibus.

27. ET MULTI LEPROSI ERANT IN ISRAEL SUB ELIAE. Vers. 27. SERO PROPHETA: ET NEMO EORUM MUNDATUS EST NISI NAAMAN SYRUS, — ideoque alienigena et Gentilis, non Judaeus. Idem probat alio Eliae exemplo et *Fun-* *giti* *Christi* *et* *Juda-* *rum* *exten-* *sio* *plu* *Na-* *aman* *Syrum* *et* *Gentilem* *a* *lepra* *mundavit,* *h.* *2.* *2285* *57*

que ob hujus fidem et illorum incredulitatem. Naaman enim ex Syria longo itinere magnoque sumptu venit in Judeam ad Elisæum, credens quod ab eo a lepra curaretur, eumque honoravit, ac magna ei munera obtulit, atque in omnibus ei ut Propheta celestis obedivit, ut cum humiliter ei non per se, sed per internum jubent, ut septies lavaretur in Jordane, paruit, ideoque ea lepra mundatus est: quo omnia utique non fecissent Elisæo leprosi qui erant in Israel. Sic et ego Christus prædico et miracula patro apud exteros Capharnaitas, ob eorum erga me fidem, reverentiam et benevolentiam: vos vero, o Nazareni, ob infidelitatem, irreverentiam meique contemptum, desero. Elisæus enim, æque ac Elias, erat typus et præcursor Christi; Naaman Gentilis typus erat Gentilium, ad quos Christus, relictis Judæis, per Apostolos translaturus erat suam fidem, Ecclesiam et gratiam. Ita Beda, Titus, Theophylactus, Euthymius, Jansenius, Toletus et alii.

28. ET REPLETI SUNT OMNES IN SYNAGOGA IRA, HEC AUDIENTES. — Tum quia sciebant se his duobus exemplis viduis et Naaman pungi quasi incredulos, et contumelia affici quasi indignos miraculis Jesu; tum quia indignabantur Jesum, qui erat civis et æqualis ipsorum, ipsis se anteferre et conferre cum Elia et Elisæo, imo ex Isaiæ oraculo facere se Messiam; tum quod Christus tacite significaret se sua dona a Judæis ad Gentes translaturum. Ita S. Thomas, Toletus, Franciscus Lucas et alii.

29. ET SURREXERUNT, ET EJECERUNT ILLUM EXTRA CIVITATEM, ET DUXERUNT ILLUM USQUE AD SUPERCILIIUM MONTIS, SUPER QUEM CIVITAS ILLORUM ERAT EDIFICATA, UT PRÆCIPITAREM EUM. — « Duxerunt, » imo vi traxerunt invitum, ut illis videbatur, sed revera Christus sponie se trahi ducique sinebat. « Ad supercilium, » ad culmen, ad verticem, « montis, super quem civitas illorum (Nazareth) erat edificata. » Solent enim civitates monti adjacentes, non in imo, nec in summo, sed in medio montis (uti Florentiam videmus in medio Apennini) edificari; tum quia in imo aer est crassus et terreus, in summo nimis acer et subtilis, sed in medio aer est temperatus et medius, nec nimis crassus, nec nimis subtilis; tum quia in summo grassantur venti, fulmina et procellæ, juxta illud:

Perdant aliquid vesti,

et illud:

feruntque summo
Fulmina moles.

UT PRÆCIPITAREM EUM — EX SUMMO IN IMUM, itaque eum occiderent, tanquam qui patriam suam infamasset, ac magna injuria et dedecore affecisset; ideoque eum extra civitatem quasi illa indignum, in culmen montis duxerunt, ut velut

impium in patriam, ex eo in saxa præcipitatum colliderent, et toto corpore conquassarent. Ingens fuit hæc injuria et violenta Nazarenorum in Christum civem suum, itaque reipsa confirmantur id quod Christus eis dixerat, ait Euthymius, scilicet Prophetam non esse in honore in patria sua, sed in ea dehonoriari, imo occidi, ideoque Nazarenos prædicatione et miraculis Christi esse indignos.

Addit S. Bonaventura, Toletus et alii duxisse eos Jesum extra civitatem in verticem montis, ut eum quasi blasphemum, quod se Messiam fecisset, occiderent. Est enim blasphemus ex lege lapidandus erat; tamen voluerunt Christum præcipitare in saxa et lapides, quia hoc perinde est ac si eum lapidassent. Perinde enim est, sive saxa in hominem, sive hominem in saxa jacias et præcipites, imo hoc illo sævius et terribilius est. Sic S. Stephanum quasi blasphemum extra Hierosolymam ejecerunt et lapidarunt. Sic pariter S. Jacobum, primum Hierosolymorum Episcopum, quod Jesum doceret esse Messiam, quasi blasphemum a pinnaulo templi præcipitarunt.

Porro, S. Ambrosius ostendit eos deteriores fuisse diabolo; hic enim Christo in pinna a se constituto, tantum dixit: « Mitte te deorsum: » hi vero eum vi deorsum præcipitare satagerunt. Audi S. Ambrosium: « Est peior magistro discipulorum hereditas: ille verbo Dominum tentat, hi facto; iste dicit, Mitte te deorsum, illi adriuntur ut mittant. »

30. IPSE AUTEM TRANSIENS PER MEDIUM ILLORUM, ERAT. — Maldonatus censet Christum hic sese fecisse invisibilem; S. Ambrosius et Beda putant Christum mutasse voluntatem Nazarenorum, ut vellent eum dimittere. Melius alii censent Christum eorum phantasiæ vel oculis divertisse, vel eos stupefecisse, ac continuisse pedes et manus eorum, ut quasi stupidi Christum videntes eum apprehendere non possent, vel non auderent. Quare Christus hic ostendit suam divinitatem, sequi esse Deum. Unde S. Ambrosius: « Ecce, ait, per medium illorum, mutata subito vel obstupefacta furentium mente, descendit. » Causam subdit: « Etenim quando vult capitur, quando vult elabatur, quando vult occiditur: quia noxam venerat hora ejus, » Joan. vii, 30. Debebat enim adhuc prædicare, et tandem ex Patris decreto crucifigi Hierosolymæ, non vero præcipitari in Nazareth. Ita Beda, S. Chrysostomus, Euthymius et alii.

Tradit Brocardus, in *Descriptione Terræ sanctæ*, Christum elapsurum e manibus Judæorum, subito in latere montis opposito apparuisse, ideoque locum illum vocari « saltum Domini. » Addit Lyranus saxum cui institit Christus, cessisse, et instar cere vestigia Christi impressa in se suscepisse, sicut Christus ascendens in cælum et monte Oliveti, in eodem vestigia pedum suorum impressa reliquit. Audi et Adrichomium, in *Descripti. Terra*

Saltus sancto, ad vocem « saltus Domini: » Tradunt Domini: Christiani fugisse in montem altum, qui inde Saltus Domini dicitur, et subito ad tactum vestis ipsius saxum subterfugisse ac instar cere liquidum et resolutum quendam effecisse sinum, quo corpus Dominicum maneret et reciperetur, tanta utique capacitatis, quante ipsum corpus Domini exitit quantitas. In quo hodieque universa lineamenta et rugæ vestis, que a tergo Domini erant, pedumque ejus vestigia veluti manu sculptoris expressa servantur. Verum hæc certam non habent fidem.

32. ET STUPEANT IN DOCTRINA EJUS, QUIA IN POTESTATE ERAT SERMO IPSIUS. — Græco *ἐκστασις*, id est in libertate, auctoritate, potentia, vi et efficacia, docebat enim « quasi potestatem habens, » Matth. xiii, 52. Vide ibi dicta.

33. ET IN SYNAGOGA ERAT HOMO HABENS DEMONIUM IMMUNDUM. — Hanc historiam audivimus Marci i, 23, ubi eam explicui.

38. SOCIUS AUTEM SIMONIS TENEBATUR MAGNIS FEBRIBUS. — Hujus curationem audivimus Matth. viii, 14. Vide ibi dicta.

CAPUT QUINTUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

Primo, Jesus ad sui sequelam vocat Petrum, Jacobum et Joannem per irgentem piscium capturam. Secundo, vers. 12, sanat leprosum. Tertio, vers. 18, curat paralyticum. Quarto, vers. 27, e telonio ad se vocat Mattheum publicanum, ac murmurantibus Scribis respondet se venisse ad vocandum, non justos, sed peccatores ad penitentiam. Quinto, vers. 33, iisdem interrogantibus dat causam, cur discipuli Joannis crebro jejument, sui non.

Primum partem explicui Matth. iv, 18; secundam, Matth. viii, 2; tertiam, Matth. ix, 2; quartam, Matth. ix, 14. Quare paucis additis hoc caput expeliam.

1. Factura est autem, cum turbæ irruerent in eum, ut audirent verbum Dei, et ipse stabat secus stagnum Genesareth. 2. Et vidit duas naves stantes secus stagnum: piscatores autem descenderant, et lavabant retia. 3. Ascendens autem in unam navim, que erat Simonis, rogavit eum a terra reducere pusillum. Et sedens docebat de navicula turbas. 4. Ut cessavit autem loqui, dixit ad Simonem: Duc in altum, et laxate retia vestra in capturam. 5. Et respondens Simon, dixit illi: Præceptor, per totam noctem laborantes nihil cepimus; in verbo autem tuo laxabo rete. 6. Et cum hoc fecissent, concluderunt piscinum multitudinem copiosam, rumpebatur autem rete eorum. 7. Et annuerunt sociis, qui erant in alia navi, ut venirent, et adjuvarent eos. Et venerunt, et impleverunt ambas naviculas, ita ut pene mergerentur. 8. Quod cum videret Simon Petrus, procidit ad genua Jesu, dicens: Exi a me, quia homo peccator sum, Domine. 9. Stupor enim circumdederat eum, et omnes qui cum illo erant, in captura piscium, quam ceperant; et similiter autem Jacobum et Joannem, filios Zebedæi, qui erant socii Simonis. Et ait ad Simonem Jesus: Noli timere; ex hoc jam homines eris capiens. 11. Et subductis ad terram navibus, relictis omnibus, secuti sunt eum. 12. Et factum est, cum esset in una civitatem, et ecce vir plenus lepra, et videns Jesum, et procedens in faciem, rogavit eum, dicens: Domine, si vis, potes me mundare. 13. Et extendens manum tetigit eum, dicens: Volo, mundare. Et confestim lepra discessit ab illo. 14. Et ipse præcepit illi ut nemini diceret, sed: Vade, ostende te sacerdoti, et offer pro emundatione tua, sicut præcepit Moyses, in testimonium illis. 15. Perambulabat autem magis sermo de illo; et conveniebant turbæ multæ ut audirent, et curarentur ab infirmitatibus suis. 16. Ipse autem secedebat in desertum, et orabat. 17. Et factum est in una dierum, et ipse sedebat docens, et erant Pharisæi sedentes, et legis doctores, qui venerant ex omni castello Galilææ, et Judææ, et Jerusalem; et virtus Domini erat ad sanandum eos. 18. Et ecce viri portantes in lecto hominem, qui erat paralyticus; et querebant eum inferre, et ponere ante eum. 19. Et non invenientes qua parte

illum inferrent præ turba, ascenderunt supra tectum, et per tegulas summiserunt eum cum lecto in medium ante Jesum. 20. Quorum fidem ut vidit, dixit: Homo, remittuntur tibi peccata tua. 21. Et cœperunt cogitare Scribæ, et Pharisei, dicentes: Quis est hic, qui loquitur blasphemias? Quis potest dimittere peccata, nisi solus Deus? 22. Ut cognovit autem Jesus cogitationes eorum, respondens, dixit ad illos: Quid cogitatis in cordibus vestris? 23. Quid est facilius dicere: Dimittuntur tibi peccata; an dicere: Surge, et ambula? 24. Ut autem sciatis quia Filius hominis habet potestatem in terra dimittendi peccata (ait paralytico): Tibi dico, surge, tolle lectum tuum, et vade in domum tuam. 25. Et confestim surgens coram illis, tulit lectum in quo jacebat, et abiit in domum suam, magnificans Deum. 25. Et stupor apprehendit omnes, et magnificabant Deum. Et repleti sunt timore, dicentes: Quia vidimus mirabilia hodie. 27. Et post hæc exiit, et vidit publicanum nomine Levi, sedentem ad telonium, et ait illi: Sequere me. 28. Et relictis omnibus, surgens secutus est eum. 29. Et fecit ei convivium magnum Levi in domo sua; et erat turba multa publicanorum, et aliorum, qui cum illis erant discumbentes. 30. Et murmurabant Pharisei et Scribæ eorum, dicentes ad discipulos ejus: Quare cum publicanis et peccatoribus manducatis et bibitis? 31. Et respondens Jesus, dixit ad illos: Non egent qui sani sunt medico, sed qui male habent. 32. Non veni vocare justos, sed peccatores ad penitentiam. 33. At illi dixerunt ad eum: Quare discipuli Joannis jejunant frequenter, et obsecrationes faciunt, similiter et Phariseorum; tui autem edunt et bibunt? 34. Quibus ipse ait: Numquid potestis filios sponsi, dum cum illis est sponsus, facere jejunare? 35. Venient autem dies, cum ablatu fuerit ab illis sponsus, tunc jejunabunt in illis diebus. 36. Dicebat autem et similitudinem ad illos: Quia nemo commisitum a novo vestimento immittit in vestimentum vetus; alioquin et novum rumpit, et veteri non convenit commissura a novo. 37. Et nemo mittit vinum novum in utres veteres; alioquin rumpet vinum novum utres, et ipsum effundetur, et utres peribunt. 38. Sed vinum novum in utres novos mittendum est, et utraque conservantur. 39. Et nemo bibens vetus, statim vult novum, dicit enim: Vetus melius est.

6. CONCLUSERUNT PISCUM MULTITUDINEM COPIOSAM, — quia dixerat Petrus: « In verbo tuo laxabo rete. » Ecce hic est fructus, hæc merces obedientie. Fecit hoc Jesus, primo, ut dando eis alimoniam, pararet eos ad vocationem et sui sequelam, q. d. Destino vos a piscatione evocare ad mei sequelam, atque ne vos excusetis dicendo, quod piscatione victum comparare debeatis, ecce ego vobis ultro ingentem piscum copiam suggero, ut discatis in me fideri, quod ego sine piscatione victui vestro et cæteris vita necessariis ultro providebo, idque facilius et copiosius, quam vos vestra piscandi industria et labore vobis providere possitis. Secundo, ut ex piscatione copiosa piscium discerent, se copiosam piscationem hominum mox facturos, cum ad eam vocandi essent a Christo.

7. ET ANNUNIERUNT SOCIIS, — quia præ admiratione, lætitiâ et stupore tante capture clamare aut loqui non poterant.

10. NOLI TIBI ERRE — (q. d. Noli stupore, timore et sacro horrore ob miraculum hoc capture piscium corripere. Causam subdit, promittendo majorem et aliorum piscationem, dicens): EX HOC JAM HOMINES ERIS CAPIENS. — Græce *καρπίζων*, a *καρπίζω*, quod primo, a *καρπός* et *ἐργάζομαι* vel *ἐργάζομαι*, id est animal

venor, vertas cum Nostro, capiens, venans, piscans: unde Arabicus vertit, *ex nunc eris piscator, qui piscaberis homines, q. d. Tu, o Petre, deinceps capies homines, non ut feras retibus et vulneribus, sed ut pisces, qui illi capiuntur reti: simili modo tu capies et piscaberis homines, non armis, sed virtute et efficacia spiritus.*

Secundo, *καρπίζω*, derives a *καρπός*, id est vivens, vivum, et *ἐργάζομαι* vel *ἐργάζομαι*, id est vivum excitato, ad vitam revoco, vivifico. Unde S. Ambrosius, lib. V *Hexam.*, cap. vi, vertit, « eris vivificans homines; » Syrus, « posthac piscaturus es homines ad vitam, » q. d. Piscatores piscantur pisces reti, eosque ex aqua extrahunt ad mortem, ut scilicet eos jugulent, coquant et comedant: tu vero, o Petre, homines piscaberis, non ad mortem, sed ad vitam, imo peccato mortuos suscitabis ad vitam gratiæ, ita scilicet ut quasi pisces a te capti moriantur peccato, concupiscentiæ et vitæ prioris, sed vivant vitæ, vitæ gratiæ et divini, ac Deo per gratiam et charitatem quasi incorporentur, sicut pisces comesti ab hominibus iisdem incorporantur, ac in eis vivunt vitâ nobiliori, quia anima humana informantur. Ita Origenes, hom. 16 in *Jerem.*, et S. Justinus in *Quest. Genitil.*, Quest. XL.

Allegorice: Petri navis est Ecclesia, cujus patronus et quasi princeps est Petrus ejusque successores Romani Pontifices. Pontifex ergo est primus et summus piscator, cui a Christo dicitur: « Eris homines capiens. » Pontifici ergo incumbit per se et suos legatos, ac sacerdotes et Religiosos a se missos convertere infideles, faracenos, hereticos, etc., uti primi Pontifices SS. Clemens, Linus, Cletus, Cornelius, Fabianus, Urbanus, etc., Romanos converterunt, ac viros Apostolicos in Hispaniam, Africam, Indiam, etc., miserunt, qui indigenas ad Christum converterunt. Ita S. Gregorius mi-

si S. Augustinum in Angliam, qui eam convertit. Notat S. Ambrosius alios pisces, puta homines, hamo trahi, ut martyres; alios reti, ut fideles communes. Aditque: Apostolica instrumenta, retia sunt, non enim captos verimunt, sed reservant, et fluctuantes de infimis ad superna traducunt. Retia enim dicuntur quasi retinentia id quod ceperunt, ait Glossa.

32. NON VENI VOCARE JUSTOS, SED PECCATORES AD PENITENTIAM, — et per penitentiam ad gratiam et gloriam. Unde acute S. Ambrosius: « Si gratia est ex penitentia, inquit, qui fastidit penitentiam, abdicat gratiam. »

CAPUT SEXTUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

Primo, Christus contra Phariseos defendit discipulos, qui in sabbato fames vellebant spicas. Secundo, vers. 8, sabbato curat habentem manum aridam. Tertio, vers. 43, eligit creatque duodecim apostolos. Quarto, vers. 20, proponit beatitudines Evangelicas. Quinto, vers. 30, usque ad finem pergit concionari de dilectione inimicorum, de misericordia, de non judicando, de studio bonorum operum.

Primum partem explicat Matth. xii, 1; secundam, ibidem vers. 10; tertiam, Matth. x, 4; quartam, Matth. v, 4; quintam, Matth. v, 44, et vii, 3, et x, 24, cæterisque locis in Bibliis hoc capite ad marginem annotatis.

1. Factum est autem in sabbato secundo primo, cum transiret per sata, vellebant discipuli ejus spicas, et manducabant confricantes manibus. 2. Quidam autem Phariseorum dicebat illis: Quid facitis quod non licet in sabbatis? 3. Et respondens Jesus ad eos, dixit: Nec hoc legistis quod fecit David, cum esurisset ipse, et qui cum illo erant? 4. quomodo intravit in domum Dei, et panes propositionis sumpsit, et manducavit, et dedit his qui cum ipso erant: quos non licet manducare nisi tantum sacerdotibus? 5. Et dicebat illis: Quia Dominus est Filius hominis, etiam sabbati. 6. Factum est autem et in alio sabbato, ut intraret in synagogam, et doceret. Et erat ibi homo, et manus ejus dextra erat arida. 7. Observabant autem Scribæ et Pharisei, si in sabbato curaret, ut invenirent unde accusarent eum. 8. Ipse vero dicebat cogitationes eorum; et ait homini, qui habebat manum aridam: Surge, et sta in medium. Et surgens stetit. 9. Ait autem ad illos Jesus: Interrogo vos, si licet sabbatis benefacere, an male; animam salvam facere, an perdere? 10. Et circumspiciens omnibus dixit homini: Extende manum tuam. Et extendit, et restituta est manus ejus. 11. Ipsi autem repleti sunt insipientia, et colloquebantur ad invicem, quidnam facerent Jesu. 12. Factum est autem in illis diebus, exiit in montem orare, et erat pernoctans in oratione Dei. 13. Et cum dies factus esset, vocavit discipulos suos; et elegit duodecim ex ipsis (quos et Apostolos nominavit): 14. Simonem, quem cognominavit Petrum, et Andream fratrem ejus, Jacobum, et Joannem, Philippum, et Bartholomæum, 15. Matthæum, et Thomam, Jacobum Alphaei, et Simonem, qui vocatur Zelotes, 16. et Judam Jacobi, et Judam Iscariotem, qui fuit proditor. 17. Et descendens cum illis, stetit in loco campestri, et turba discipulorum ejus, et multitudo copiosa plebis ab omni Judea, et Jerusalem, et maritima, et Tyri, et Sidonis, 18. qui venerant ut audirent eum, et sanarentur a languoribus suis. Et qui vexabantur a spiritibus immundis, curabantur. 19. Et omnis turba quærebat eum tangere, quia virtus de illo exibat, et sanabat omnes.

20. Et ipse elevatis oculis in discipulos suos, dicebat: Beati pauperes, quia vestrum est regnum Dei. 21. Beati qui nunc esuritis, quia saturabimini. Beati qui nunc fletis, quia ridebitis. 22. Beati eritis cum vos oderint homines, et cum separaverint vos, et exprobraverint, et eiecerint nomen vestrum tanquam malum, propter Filium hominis. 23. Gaudete in illa die et exultate: ecce enim merces vestra multa est in caelo: secundum haec enim faciebant Prophetis patres eorum. 24. Verumtamen vobis divitibus, quia habetis consolationem vestram. 25. Vobis qui saturati estis, quia esurietis. Vobis qui ridebitis nunc, quia lugebitis et fletibitis. 26. Vae cum benedixerint vobis homines, secundum haec enim faciebant pseudo-prophetis patres eorum. 27. Sed vobis dico, qui auditis: Diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos. 28. Benedicite maledicentibus vobis, et orate pro calurniantibus vos. 29. Et qui te percutit in maxillam, praebet et alteram. Et ab eo, qui auferit tibi vestimentum, quae tua sunt, ne repetas. 31. Et prout vultis ut faciant vobis homines, et vos facite illis similiter. 32. Et si diligitis eos qui vos diligunt, quae vobis est gratia? nam et peccatores diligentes se diligunt. 33. Et si benefeceritis his qui vobis benefaciunt, quae vobis est gratia? siquidem et peccatores hoc faciunt. 34. Et si mutuum dederitis his, a quibus speratis recipere, quae gratia est vobis? nam et peccatores peccatoribus fenerantur, ut recipiant aequalia. 35. Verumtamen diligite inimicos vestros; benefacite, et mutuum date, nihil inde sperantes; et erit merces vestra multa, et eritis filii Altissimi, quia ipse benignus est super ingratos et malos. 36. Estote ergo misericordes, sicut et Pater vester misericors est. 37. Nolite iudicare, et non iudicabimini: nolite condemnare, et non condemnabimini. Dimittite, et dimittentur vobis. Date, et dabitur vobis; mensuram bonam, et conferentur vobis, et superfluentem dabunt in sinum vestrum. Eadem quippe mensura, qua mensi fueritis, remetietur vobis. 39. Dicebat autem illis et similitudinem: Numquid potest caecus caecum ducere? nonne ambo in foveam cadunt? 40. Non est discipulus super magistrum; perfectus autem omnis erit, si sit sicut magister ejus. 41. Quid superius vultis magister? perfectus autem omnis erit, si sit sicut magister ejus. 42. Quid autem vides festucam in oculo fratris tui, trabem autem, quae in oculo tuo est, non consideras? 42. Aut quomodo potes dicere fratri tuo: Frater, sine ejiciam festucam de oculo tuo, ipse in oculo tuo trabem non videns? Hypocrita, ejice primum trabem de oculo tuo; et tunc perspicies, ut educaas festucam de oculo fratris tui. 43. Non est enim arbor bona, quae facit fructus malos; neque arbor mala, faciens fructum bonum. 44. Unaquaeque enim arbor de fructu suo cognoscitur. Neque enim de spinis colligitur ficus, neque de rubo vindemiant uvam. 45. Bonus homo de bono thesauro cordis sui profert bonum, et malus homo de malo thesauro profert malum; ex abundantia enim cordis os loquitur. 46. Quid autem vocatis me, Domine, Domine, et non facitis quae dico? 47. Omnis qui venit ad me, et audit sermones meos, et facit eos: ostendam vobis cui similis sit. 48. Similis est homini aedificanti domum, qui fodit in altum, et posuit fundamentum super petram; in inundatione autem facta, illisum est flumen domui illi, et non potuit eam movere, fundata enim erat super petram. 49. Qui autem audit, et non facit, similis est homini aedificanti domum suam super terram sine fundamento, in quam illisus est fluvius, et continuo cecidit, et facta est ruina domus illius magna.

Vers. 1. 4. FACTUM EST AUTEM IN SABBATO SECUNDO PRIMO. — Arabicus, in sabbato secundo; Syrus sabbati non meminit. Quæres, quidnam hoc sabbatum? S. Hieronymus hanc questionem proposuit S. Gregorio Nazianzeno magistro suo. Ille eandem in ipsum ludendo retorsit, cum, ut scribit S. Hieronymus ad Nepotianum, diceret: « Docebo te

super hac re in Ecclesia, in qua mihi omni populo acclamante, cogentibus scire quod nescis, aut certe si solus taceris, solus ab omnibus stultitiæ condemnaberis. »

Primo, S. Epiphanius, *haeresi 31*, Vatablus et Primus alii, opinantur « sabbatum secundo primum » esse tertiam hebdomadam, dicitur: « Docebo te

fieri Paschæ. Pascha enim per octo dies celebrabatur, quibus pascua azymo duntaxat vesci licebat: octavus autem dies erat cæteris septem solemnior, eodemque ritu celebrandus quo ipsum Paschæ festum. Primus ergo dies Paschæ dicebatur « sabbatum primum », id est festum summum et solemnissimum: octavus vero dies dicebatur « sabbatum secundo primum », quia post primum diem Paschæ, solemnitate erat secundum; octavi enim dies festus ab Hebræis vocabatur sabbatum.

Secundo, Isidorus Pelusiota, *lib. III, epist. 140*, et ex eo Titus Bostrenus et Euthymius hic, per « sabbatum secundo primum » accipiunt primum diem azymorum, qui erat dies secundus Paschæ: Pascha enim incipiebat decima quarta die primi mensis Nisan ad vespeream, et decima quinta erat prima azymorum: secundum ergo sabbatum est primus dies azymorum, quia hic secundus est post primum Paschæ: idem quoque primus est, quia est primus dies festi azymorum.

Tertio, Maldonatus censet « sabbatum secundo primum » esse Pentecosten: Pascha enim esse sabbatum primo primum, id est festum primum et summum; Pentecosten vero huic proximum, ideoque post primum Paschæ ordine secundum.

Verum, dico sabbatum huic non quodvis festum, sed sabbatum proprie dictum, sive diem septimum hebdomadae significare. Nam illo tantum die quasi sacrosancto, Judæis lege vetitum erat spicas vellere et cibum parare, *Exodi xxxv, 3*, quod cæteris festis licebat, ut patet *Exodi xii, 16*. Secundo, idipsum liquet ex eo quod Matthæus, Marcus et Lucas constanter hoc festum vocant sabbatum.

Sed quodnam fuit hoc sabbatum, et cur dictum « secundo primum? »

Primo, Theophylactus censet fuisse sabbatum, quod precedebat alius dies festus, v. g. si in Parasceve, sive feria sexta, fuisset festum Paschæ, Neomenia, Pentecosten, etc.; sabbatum proxime sequens dicebatur « secundo primum », quasi secundum a festo precedente, et post illud primum. Alii vice versa, « sabbatum secundo primum » intelligunt illud, post quod proxime sequebatur aliud festum: huic enim respectu sabbatum erat primum, et ejus quasi secundi respectu vocabatur secundo primum, quasi primum ante secundum quod proxime sequebatur.

Secundo, Josephus Scaliger, *lib. VI De Emend. emp.*, cap. vi, asserit hoc fuisse sabbatum primum post festum Paschæ, dicitque secundo primum, quia primum erat post diem secundum azymorum, a quo numerabantur septem hebdomadae usque ad Pentecosten; ita ut prima hebdomada et primum sabbatum vocaretur secundo primum, vel primum, secunda hebdomada cum suo sabbato vocaretur secundo secunda, tertia hebdomada secundo tertia, quarta secundo

quarta, et ita deinceps usque ad septimam (1).

Huc accedit Gabriel Vasquez, tract. *De Eucharistia*, dip. 173, cap. ii, num. 40, qui opinatur « sabbatum secundo primum » fuisse sabbatum proxime sequens diem secundum azymorum. Additque « secundo primum » esse duas dictiones uti duas effluunt Biblia Romæ correctæ, non unum compositum, ac proinde in Græco pariter scribendum esse disjunctim *δευτέρου, πρώτου*, non conjunctim *δευτεροπρώτου*: quia, inquit, « *δευτέρου* non est additamentum diminuens, q. d. Secundarie primum, sed iugens dignitatem hujus sabbati: sabbatum ergo hoc censet dici secundum primum, ratione ordinis et numeri, sed respectu diversorum; secundum enim erat respectu primæ diei azymorum, quæ primum erat sabbatum, id est festum; primum vero erat, quia sabbatum sive dies septima, quæ primo sequebatur festum secundæ diei azymorum. Huic sententiæ obstat, quod initio ostendi, nec secundam diem azymorum, nec aliud festum hic vocari sabbatum, sed solum diem septimam hebdomadae.

Tertio, verisimilius S. Chrysostomus, hom. 40 in *Matth.*, Jansenius, Tolstus, Francisus Lucas et Emmanuel Sa arbitrantur « sabbatum secundo primum » idem esse quod sabbatum duplex, sive sabbatum his primum et his solemnem, ac tale dici sabbatum in quod aliud festum, v. g. Pentecosten, vel Neomenia, aut aliud simile incidebat: tunc enim sabbatum hoc videbatur duplex esse festum, sive his festum. Verum sic brevis, clarius et aptius dixisset Lucas: Et erat sabbatum duplex; sive his festum: sicut Ecclesia festa magis solemnia vocat *duplicia*, quia in eis duplicantur antiphonæ, illæ enim integræ tam ante quam post singulos psalmos recitantur. Rursum « sabbatum secundo primum » dicit ordinem ad sabbatum primo primum: ergo cum illo non potest esse unum et idem, ut vult Jansenius, sed ab eo debet esse diversum, illius dignitate minus et inferius; secundum enim dicit ordinem et sequelam ad primum.

Objicit Jansenius: Matthæus in cap. xii, 1. in Græco, et Marcus, cap. ii, 23, in Latino, hoc sabbatum vocat « sabbata » in plurali, ergo plura in eo concurrebant festa. Respondeo: Vocant sabbata, id est sabbatum in singulari. Causam dedi *Matth. xxviii, 1*.

Quarto ergo, verisimilissimum est « sabbatum secundo primum » vocari sabbatum quod incipit debet in festum Pentecosten, aut infra hebdomadam Pentecosten, dicitque « secundo primum, »

(1) Scaligeri sententiam sequitur Kainoel in h. 1. et certam habebis, animum si attendas circumstantiis rei a Luca narratæ. Nam ex lege, *Leviti. xxiii, 15*, die Paschatis secundo manipulus novi frumenti Domino offerebatur, tuncque falx in segetem immittit, atque plena messis institui poterat. Ergo haudquaquam verisimile est rem a Luca narratam hic, post Pentecosten, ut vult interpres Noster, contigisse.

id est secundo loco primum, vel primum post sabbatum, quod incidebat infra hebdomadam Paschæ: hoc enim erat primo primum, sive absolute primum omnium sabbatorum totius anni. Unde de eo ait Joannes, cap. xix, 31: «Erat enim magnus dies ille sabbati, » id est nobilissimum et solemnissimum hoc Paschæ sabbatum. Sicut enim festum Paschæ erat cæterorum festorum primum et celeberrimum: sic et sabbatum in festa Paschæ incidens, cæterorum sabbatorum erat primum et celeberrimum. Porro proximum a Paschate, sive secundum festum erat Pentecoste: unde et sabbatum proximum post Pentecosten, secundum inter sabbata locum obtinebat. Sabbatum ergo Paschæ erat huius proximum, sed dignitate inferiori, ideoque dicebatur secundo primum, id est secundum a sabbato paschali, ac post illud cæterorum primum.

Probatur hæc sententia primo, quia ea quæ hic narratur de Christi discipulis sabbato hoc spicas vellentibus, contigerunt circa Pentecosten, ut patet ex eo quod tunc segetes sint mature in Judæa, utpote regione calida. Unde Judei jubebantur tunc primos panes novæ frugis Deo offerre, *Levit.* xxiii, 16 et 17.

Secundo, quia sabbatum hoc, ut ostendi initio, erat sabbatum proprie dictum, ac proinde secundum dici debet respectu alicujus sabbati primi etiam proprie dicti, non autem respectu Paschæ aut alterius festi. Ergo cum sabbatum Paschæ fuerit omnium primum, ut probavi, consequens est, ut sabbatum Pentecostes dicatur et sit secundum, sive secundo primum, id est secundo loco et gradu primum et principale, idque exigunt Biblia Romæ correctæ, quæ tunc secundo commate dividunt a *cap. primo*. Sic enim habent: «Factum est autem in sabbato secundo, primo cum transiret per sata;» et Arabicus, *in sabbato secundo*.

Tertio, quia ex dictis liquet nullam cæterarum opinionum esse verè similem. Denique cognata et vicina festa sunt Pascha et Pentecoste, ut unum primum, alterum a primo secundum esse videatur. Unde Itali Pentecosten vocant Pascha Spiritus Sancti. Simili modo consequenter cognata et vicina erant duo sabbata, Paschæ et Pentecostes. Hinc et Ecclesia omnes Dominicas quæ in locum sabbatorum succedere, ordine suo numerat a Pentecoste usque ad Adventum, ac primam Dominicam post Pentecosten nuncupat illam quæ incidit in octavam Pentecostes, secundam quæ proxime sequitur, tertiam quæ tertio loco, etc.

Dices: Tota hebdomada Pentecostes non erat festa, uti erat hebdomas Paschæ; ergo sabbatum in illam incidens non erat dignius cæteris. Respondet: Hebdomas Pentecostes non erat festa ex præscripto legis, sed tamen ex religione et devotio: Hebdomarum, ad imitationem Paschæ, celebratio erat cæteris hebdomadibus. Unde magna

celebritate diem octavam Pentecostes celebrabant die 13 tertii mensis Sivan, sive maii (Pentecosten enim celebrabant sexta die ejusdem mensis), sicut octavam Paschæ celebrabant die 22 primi mensis Nisan, sive martii, hæc enim est octava a die 14 qua celebrabant Pascha: quæ omnia patent ex *Calendario Hebræorum*, quod edidit Genebrardus, et *Commentario* quod in Psalmos præfixit.

Allegorice S. Ambrosius hic: Sabbatum secundo primum, inquit, est tempus Evangelii, hoc enim tempore est secundum, quia sequitur sabbatum legale, dignitate vero est primum.

Symbolice idem, in *Psalm.* XLVII, sub initium: Sabbatum secundo primum, inquit, est sabbatum Judaorum; hoc enim dignitate est secundum a nostro Paschate, quia post resurrectionem Christi prelati sunt dies Dominicis: dicitur et primum, quia ante Christum erat primum et solemnissimum.

Tropologic Bedæ: Christus, inquit, sabbatis maxime curat et docet, non solum propter insinuandum spirituale sabbatum, quo mens a vitis et operibus corporalibus abstinetis uni vacat Deo; sed etiam propter celebriorem populi conventum, uti jam die Dominico ad confluentem populum habetur concio. Accessit et alia ratio, quare dedit in Mattheo, scilicet ut Christus Judæos et Scribas doceret verum sabbati cultum, nec ei repugnare eorum curacionem et miracula, quæ ipse in sabbato patrabat, ut censebat Scribæ, qui proinde cum ut legis violatorem persecuti sunt usque ad necem et crucem, idque permittere decreverat Deus, ut sic decretum suum de redimendis per Christi crucem hominibus adimpleret.

8. QUIA DOMINUS EST FILIUS HOMINIS, ETIAM V SABBATI, — Ob causas quas dedit *Matthæi* cap. XII. Hic exemplar Græcum Parisiense, quod citat Franciscus Lucas in notis, hæc addit: «Eodem die, cum quemdam conspexisset operantem sabbato, dixi ei: Homo, si quidem nosti quid agas, beatus es; sin autem non nosti, execrabilis es et transgressor legis.» Verum hæc Ecclesia non agnoscit.

11. IPSI AUTEM REPLETI SUNT INSIPIENTIA. — *q. d. Ver.* Nil Christo respondere potuerunt Judæi more insipientis, qui non habet quod dicat et loquatur. Græce pro *insipientia* est *ἀνείας*, id est *amentia*, *q. d.* In rabie et furorem acti sunt, quod rationibus Christi tam evidentibus confundenter. Syrus verit, *repleti sunt invidia*: hæc enim eos excæcabat, ne veritatem de modo colendi sabbatum agnoscerent, ac eos in necem Christi incitabat. Unde subdit Lucas: «Et colloquebantur ad invicem, quidnam faceret Jesu, » ut eum e medio tollerent. Est metalepsis: ponitur enim effectus pro causa, scilicet «insipientia» pro invidia, a qua causatur et nascitur.

12. EXIIT IN FONTEM GRANS, ET ERAT PERNOCTANS IN ORATIONE DEI, — ORANS DEUM, colloquebatur cum Deo. Propria orationis hujus nocturnæ causa

fuit, ut Christus per eam Patrem rogaret, ut postero mane e discipulis duodecim Apostolos designaret, eosque deligeret, qui tanto gradu digni forent, atque ut eis orando gratiam et spiritum ingentem ad Apostolatu hoc rite perfungendum mullosque converterent impetraret, utque nos idem facere doceret. Quocirca Ecclesia, Christi exemplo, in Quatuor Temporibus dum ordinat Sacerdotes, Diaconos, Episcopos, etc., orationem et jejunium fidelibus omnibus indicit, uti digni eligantur, utque electis gratia ad tantum munus idonea impetretur. A Clero enim totus pendet populus. Episcopus si bonus et zelosus est, omnes fideles sui Episcopatus adificat et sanctificat: sin vitiosus sit vel deses, omnes scandalizat et perdit. Sic et Parochus totam parochiam, si bonus est, bonam efficit; si malus, malam.

Tropologic: docet hic Christus noctu orare, primo, quia nox ob quietem, silentium et solitudinem mentem colligit, ut in Deum facile elevetur eique uniat; secundo, ad arcendum nocturnas illusiones, tentationes, terrores, quos demon excitare solent; tertio, ut noctu orando hauriamus a Deo spiritum et gratias, quas per diem in proximis effundamus. Hac de causa Christus noctu orabat, per diem concionabatur. Idem fecit S. Paulus, *Act.* xvi, 15; *1 Timoth.* v, 5; S. Antonius, S. Simeon Stylites, S. Dominicus, S. Franciscus et alii. Hinc David toties nocturnam orationem commendat, ut *Psalm.* cxxxiii, 1: «In noctibus extollet manus vestras in sancta.» *Psalm.* cxviii, 62: «Media nocte surgebam ad confitendum tibi.» *Psalm.* lxxvi, 7: «Meditatus sum nocte cum meo.» *Psalm.* xli, 4: «Fuserunt mihi lacrymæ meæ: quæ dies ac nocte, dum dicitur mihi quotidie: 'Ubi est Deus tuus?' Plura de hac re dixi superius, et *Deuter.* vi, 7, ad illa: «Dormiens atque consurgens.»

20. BEATI PAUPERES SPIRITU. — Humilitas enim spiritus divitiæ virtutum sunt, » ait S. Ambrosius. Porro *Matthæus*, cap. v, octo beatitudines Evangelicæ recenset, quas Lucas hic per compendium ad quatuor redigit. Vide ibi dicta.

Hinc recte concludit S. Ambrosius, lib. II *Offic.*, cap. iv: «Itaque, inquit, paupertatem, famem, dolorem, quæ putantur esse mala, non solum impedimento non esse ad beatam vitam, sed etiam adjumento evidentissime pronuntiatum est a Christo, » qui est prima veritas, ideoque falli aut fallere nequit.

Porro, S. Ambrosius hic causam dat cur Lucas quatuor tantum assignet beatitudines: Quia contentus fuit, inquit, quatuor virtutes amplecti cardinales, scilicet justitiam, quæ alienas opes non appetens sancta gaudet paupertate; temperantiam, quæ esurire et sitire mavult, quam saturari et commessari; prudentiam, quæ hic lugere et flere appetit, ut in celo ridere et exultare mereatur; fortitudinem, quæ pro Christo et virtute omnia probra et maledicta, et adversa

quælibet generose sustinet et superat. Aut potius censet temperantiam notari in prima beatitudine, cum ait: «Beati pauperes;» justitiam in secunda, cum ait: «Beati qui nunc esuritis, » scilicet justitiam, ut addit *Matthæus* cap. v; prudentiam in tertia, cum ait: «Beati qui nunc flent; » habens, ait Ambrosius, prudentiam ejus est flere occidens, et ea quæ æterna sunt querere; » fortitudinem in quarta, cum ait: «Beati eritis cum vos oderint homines, » et *Habes*, ait, fortitudinem, sed eam quæ non odium mereatur ex crimine, sed persecutionem patiat ex fide. Sic enim ad passionis pervenit coronam, si gratiam hominum negligas, divinam sequaris. »

24. VÆ VOBIS DIVITIBUS, QUIA (ita legendum cum Romanis, non qui; Græce enim est *ὅτι*, quod dat causam cur divitibus sit vae) HABETIS CONSOLATIONEM VESTRAM. — Christus hic quatuor recensitis jam beatitudinibus sive felicitatibus, per antithesin totidem opponit miseriam et infelicitates; scilicet primo, studio paupertatis ejusque præmio, scilicet regno celorum, opponit studium divitiarum, et avaritiam ejusque penam, scilicet vae æternæ damnationis, desolationis et gehennæ. Secundo, abstinentiæ et esurie ejusque præmio, scilicet saturitati coelesti, opponit gulam ejusque congruam penam; scilicet vae æternæ famis et penuriæ. Tertio, pio luctu ejusque præmio, scilicet gaudio perenni, opponit modicum presentis vite gaudium et risum ejusque penam, scilicet luctum et planctum æternum. Quarto, persecutioni ejusque præmio, scilicet ample mercedi in celis, opponit plausum hominum ejusque penam, scilicet perennem Dei offensam, iram et vindictam. «Vae enim in Scriptura sæpe notat Dei iram et damnationem ad gehennam æternam, ut dicit S. Gregorius, hom. 9 in *Ezechiel.* Porro, vae est interjectio Christi partim deplorantis æternam divitum miseriam, partim eam S. Chrysostomus, hom. 44 ad *Popul.*; partim eam prædicantis, ut vult Titus; partim eam comminantis et decernentis, ut vult Tertullianus, lib. IV *Contra Marcionem*.

DIVITIBUS. — Sicut per pauperes, vers 20, intellexit pauperes spiritu, id est, amore, affectu studio, qui scilicet amat paupertatem, ut magis placeant Deo; sic per «divites» hic intelligit avaros et cupidos, qui student congerere opes per fas et nefas, ac in sui suam felicitatem quasi ultimum finem collocant: hoc enim esse peccatum mortale, quod ad rapinas, usuras, injustos contractus alique peccata impellit, ideoque et Christus hic «vae» gehennæ intendit. Nam aliqui divites, qui ex hereditate vel honesto labore et lucro abundant opibus, si illis non afficiantur, sed eas in pauperes operaque pia expendant, sunt pauperes spiritu, uti fuerunt Abraham, Isaac, Jacob, Joseph, Moses, David, etc.; «nec census igitur, sed affectus in crimine est, » ait S. Ambrosius hic. Hoc est quod ait Apostolus,

Vae in
Scriptura
quæ quid
significat
est?

Timoth. vi, 9: « Qui volunt divites fieri, incidunt in tentationem et laqueum diaboli, et desideria multa inutilia et nociva, quæ mergunt homines in interitum et perditionem; radix enim omnium malorum est cupiditas: » Græce φάρμακος, id est cupidio argenti. Vide ibi dicta.

QUI HABETIS CONSOLATIONEM VESTRAM. — Quia divitiis vestris quasi summo bono frumini, in hisque magis quam in Deo confiditis, quiescitis, gaudetis, superbitis, atque his ad gulam, luxuriam aliaque scelera abutimini: hæc de causa Deus divitiis presentes vobis indulget, ut consolationem et felicitatem vestram habeatis in hac vita; sed in altera careatis felicitate celesti et æterna: « Nam qui consolationem vite presentis habuerunt, remunerationem perpetuam perdidērunt, » ait S. Ambrosius; Christus enim hic æterna lege sanxit, ut qui in hac vita sua habent commoda, in futura sua habeant incommoda; et vice versa. Unde S. Hieronymus, *epist.* 34, Julianum nobilem et opulentum hominem, quem ad sæculi contemptum viteque religiosæ amorem inducere nititur, hoc potissimum argumento aggredditur: « Difficile, inquit, imo impossibile est, ut presentibus quis et futuris fruatur bonis, et hic ventrem et ibi mentem expleat, ut de deliciis transeat ad delicias, ut in utroque sæculo primus sit, ut cælo et terra appareat gloriosus. » Hinc Abraham diviti epuloni nullam aliam damnationis et tormentorum in igne gehennæ causam obijcit, quam hæc: « Recordare, fili, quia recepisti bona in vita tua, et Lazarus similiter mala: nunc autem hic consolatur, tu vero cruciaris, » *Lucei* xvi. Hinc et Christus S. Catharine Senensis duas obtulit coronas, unam gemmeam, alteram spineam, sed ea lege, ut, si gemmeam eligeret in hac vita, spineam acciperet in altera, et vice versa. Quocirca illa spineam de manu Christi accepit, eamque adeo valde capiti suo infixit, ut per plures dies acres spinarum puncturas et dolores sentiret.

Ver. 25. 25. VÆ VOBIS, QUI SATURATI ESTIS: QUIA ESURIETIS — in gehenna; *q. d.* Væ vobis qui gulæ et crapulæ indulgetis, qui delicias vos exsaturatis, qui ventrem vinis sapidis saburratis, imo mergitis et obrutis, quia famebitis in æternum: esto enim impij in inferno graviore ignis subituri sint penas, tamen gulosi hanc quoque famem et sitim ignium ardore sensuri sunt, quasi proprium gulæ suæ supplicium et tormentum. Unde dives Epulo optabat a Lazaro sibi dari guttam aquæ, qua refrigeraret linguam igne aestuantem, eo quod illam cibis vinisque delictis saturasset. Ita Euthymius. Gausam dat S. Basilius in *Regulis rusticis disput.*, cap. xix: Quia voluptatibus servire, inquit, nihil aliud est quam ventrem suum Deum efficere. Et S. Gregorius, *lib. V in lib. Regum*, cap. i: « Ex uno, ait, gulæ vitio innumera vitiorum agmina ad conflictum animæ producentur. Et cum ideam gulæ vitium reciditur, alia nobis multa subjugat-

mus. Unum quidem gulæ vitium est, sed aculei libidinis innumeri sunt, qui precedentem illum quasi regem sequuntur, qui læta quidem suggerunt, sed ad æterni fletus lamenta perducunt. » Et S. Bernardus, *epist.* 132: « Mens, inquit, assueta deliciis, nec exulta disciplina sæculo, multas contrahit sordes. » Idem, *serm.* 48 in *Cant.*: « Vita, ait, in deliciis agens, et mors est, et umbra mortis: quantum enim umbra prope est corpori ejus est umbra; tantum pro certo vita illa inferno appropinquat. »

Ex adverso S. Leo, *serm.* 2 De *jejunio doctini mensis*: « De abstinence, inquit, procedunt castæ cogitationes, rationabiles voluntates, salubriora consilia, ac per voluntarias afflictiones caro concupiscentis moritur, virtutibus spiritus innovatur. »

Hæc de causa Christus S. Catharine Senensis hoc dogma dedit: « Amara ut dulcia amplectere, dulcia ut amara refugere. » Vide multa deliciarum damna, quæ ex Salomone recensit *Ecles.* ii, 1.

VÆ VOBIS QUI RIDETIS NUNC, QUIA LUGERITIS ET FLEBITIS. — tum in hac vita, tum magis in gehenna. S. Basilius, in *Regulis brevior.*, respons. 31, videtur in fidelibus damnare omnem risum, eo quod hæc vita sit penitentiae et luctus, futura vero gaudij et risus. Unde et Christus sapius legitur flevisse, et risisse nunquam, ut advertit S. Augustinus, *serm.* 38 De *Sanctis*.

Verum Sapiens, *Ecclesi.* cap. xxi, vers. 23, moderatum risum Sanctis permittit: « Fatuus, ait, in risu exallat vocem suam, vir autem sapiens vix tacite ridebit. » Vide ibi dicta, et *Ecclesi.* cap. ii, 2, ad illa: « risum reputavi errorem, et gaudio dixi: Qui frustra deciperis? » ubi ostendi nimium risum et cachinnos vetari, non moderatum; hic enim signum est animi tranquillij, læti, innocents, benevoli. « Væ ergo vobis qui ridetis, » id est qui in compassationibus, ebrietatibus, luxurijs ceterisque vitis hujus mundi voluptatibus ridetis, id est exultatis, et vos in nequam scelera-tamque lætitiâ effunditis, quia in inferno lugebitis et plorabitis in æternum.

26. VÆ CUM BENEDIXERINT VOBIS HOMINES: SECUNDUM HÆC ENIM FACIENTES PSEUDOPROPHETAS PATRES EORUM. — *q. d.* Væ cum vobis plausibilia et carni grata predicantibus applauserint homines, quorum longe major pars sensu et concupiscentia ducitur, estque animalis et carnalis, ideoque veram doctrinam, et doctorem carnis et concupiscentiæ vitæ taxantem et resocantem odit et persequitur, illa autem exocussantem et palpanem amat, laudat et benedicit; qui proinde maledicitur a Deo vitiorum osore et vindice, quia sic applaudebant pseudoprophetas plausibilia et erronea doctibus patres eorum; quare sicut utrique ad inferna descendunt, sic et ego idem « væ » damnationis vobis eadem facientibus infento. Opponitur enim hoc « væ » quartæ beati-

tudini verorum Prophetarum, id est prædicatorum qui persecutionem patiuntur propter Christum, scilicet propter fidem, pietatem et veritatem, quam predicant, vers. 22. Hoc est quod ait Paulus, *Galat.* i: « Si adhuc hominibus placere, Christi servus non essem. » Vide ibi dicta. Qui enim erroris et ea quæ carni sunt suavia, docet, causa est ut populus carnaliter vivat multaque scelera committat: quorum proinde omnium ipse, utpote causa et inventor, penas maximas et plurimas vult in inferna. Rursum prædicator, qui ex concione sibi plausum querit, non conversionem populi, atque hanc vanam gloriam suæ concioni velut fructum et mercedem præstituit et captat, hic damnabitur, tum quia prædicationis officio ad laudem, non Dei, sed suam abusus est; tum quia vanam gloriam sibi finem ultimam et bonum summum præfixit; tum quia salutem tot animarum sibi creditam, ut eas viam virtutis et salutis doceret, impedivit et everit. Tales pseudoprophete, id est falsi prædicatores, erant illi quos sepe redarguit Jeremias (aliquæ Prophete), ut cap. vii, dicens: « Prophete prophetabant mendacium, et sacerdotes applaudebant manibus suis, et populus meus dilexit talia. »

Ver. 27. 27. SED VOBIS DICO, QUI AUDITIS: DILIGITE INIMICOS VESTROS. — *¶* « sed » significat antithesin, scilicet Christum ab impijs et miseris voluptatum sectatoribus, quibus quater « væ » intentavit, sermonem ad suos auditores, verbi Dei et pietatis studiosos convertere, *q. d.* Ego « væ » hucusque impijs intentavi, sed vobis pijs mei studiosis auditoribus, nunc pia salutis præcepta edo, ac imprimis, ut diligatis inimicos. Præcepta hæc Christi exposui *Matth.* v, vers 44 et seqq.

Ver. 30. 30. OMNI PETENTI TE TRIBUE. — *q. d.* Non tantum indigent tunc, sed egent auxilio, doctrina vel consilio tuo, illud ipsi libens impende: sic enim exercebis actum misericordiæ et eleemosynæ, vel corporalis, vel spiritualis. Vide dicta *Matth.* v, 42. Quibus adde, Lucam addere Mattheo: « omni, » quod explicans S. Augustinus, *lib. I De Sermon. Domini in monte*, cap. xi: « Omni petenti, inquit, non omnia petenti, ut id des quod dare honeste et juste potes. Quid si enim pecuniam petat, qua innocentem conetur opprimere? quid si postremo stuprum petat? sed ne multa persequar, quæ sunt innumerabilia, id profecto dandum est, quod nec tibi, nec alteri noceat, quantum seiri aut credi ab homine potest: et cujus te negaveris quod petit, indicanda est ipsa justitia, ut non eum inanem dimittas. Ita omni petenti te dabis, quanvis non semper id quod petit, dabis, sed aliquando melius aliquid dabis, cum petentem injuste correxeris. »

ET QUI AFFERT QUE TUA SUNT, NE REPERTAS, — sive in judicio, ut explicat S. Augustinus, sive extra illud. Est hoc præceptum, si is qui abstulit valde eo indiget, alias consilium. Hoc facti illud *Levitic.* lviii, 3: « Omnes debiores repetitis; » et

parabola illa servi, qui a conservo reposcens debitum eumque suffocans, ab hero damnatus est ad carcerem, donec omne debitum jam ante sibi dimissum redderet, *Matth.* xviii. Hoc fecit S. Spiridion, qui furibus oves, quas ei furati erant, condonavit. Idem fecere anachorete plures, ut vidit Patrum pater.

34. ET SI MUTUUM DEDERITIS HIS, A QUIBUS SPERATIS RECIPERE (simile beneficij), QUE GRATIA EST VOBIS? — *q. d.* Hoc non tam gratia est, quam mercatura, et beneficii cum beneficio commutatio. Unde Interlinearis: « Ex hoc solo, ait, quod speratis recipere, non pro Deo datis. » Spes ergo mutui beneficii auferit ipsi beneficentiam gratiam Dei.

35. ET MUTUUM DATE, NIHIL INDE SPERANTES — ab hominibus, ut addit S. Augustinus, ut Deus vobis aliunde retribuat; « nihil, » id est nullam pretium, nullum fœnus, nullam usuram, item nullam recompensationem. Vult ergo nos dicitur mutuum, non tantum ut pro mutuo usuram non accipiamus, quod est præcepti; sed insuper ita, ut non intendamus simile beneficium ab eo cui mutuum damus, nobis præstari, quod est consilij, v. g. cogitando: Ego Petro mutuum dabo, ut ille vicissim in tali re officium suum mihi præstet. Hoc enim animi est minus liberalis, sed querentis et avari. Christus vero hic nos instruit ad plenam sinceramque liberalitatem, qua ex mutuo nihil lucri expectamus, sed tantum ut ipsum mutuum suo tempore nobis restituatur. Aliqui ne hanc quidem restitutionem expectandam putant. Verum de eo non agit hic Christus: nam hoc est donare, non mutuum; nec mutuum, sed donum. Ita Toletus, Lessius, Valenzia et ceteri, qui de usura et mutuo scripserunt.

Porro, ex mutuo sperare lucrum vel commodum, est contra etymon et naturam mutui. « Mutuum » enim dicitur, quod « mutuo sint animo » qui officij dant causa, ait Varro, *lib. V De Lingua Latina*; aut potius, ut Nonius Marcellus, « mutuum » dicitur quasi « amicum tunum. » « Mutuum, ait, vocatur quod sub amicum affectu fit meum tunum, usu temporis necessarii. » Unde S. Gregorius Nyssenus, orat. *Contra Usurarios*: « In eo, ait, qui dat mutuo sub conditione usuræ, cautionarij quaestus condemnatus est. » Nam « mutuum in amicitia est, cum per voluntas accipitur et redditur, » ait Cicero, *lib. V, epist.* 2 ad *Metellum*.

Denique vir cordatus egentij dabit mutuum, etiamsi putet illud in perditum, nec anquam sibi restituendum. Multi enim sunt pauperes, qui mutuum restituere non possunt, alij ingrati qui nolunt. Unde Comicus:

Si amico, ait, des mutuum, illud dum repetes,
Vel illud quod credidisti perdes, vel illum amicum amittes.

Idem alibi:

Mutuo talento, ait, mihi inimicum emi, amicum perdidit.
Quocirca qui dat mutuum, illud datum estimet,

datum, inquam, amore Dei, et a Deo magno cum fœnore sibi restituendum, juxta illud: « Fœneratur Deo, qui miseretur pauperis, » Prov. xix, 17. Vide ibi dicta. Unde S. Chrysostomus: « Pauper recipit, ait, sed Deus obligat se. » Et S. Basilus, conc. 4 De Eleemosyna: « Cum enim, inquit, pauperi propter Dominum aliquid es daturus, illud idem et donum est et mutuum: donum quidem, propter nullam præmiæ expectationem; mutuum vero, propter splendidam Domini magnificentiam, ejus vice rependens, qui cum pauca in pauperis persona acceperit, maxima eorum nomine reponit. »

Quocirca christiane Ecclesiasticus, xxix, 13: « Perde, ait, pecuniam propter fratrem et amicum tuum, » ubi per plures versus multa de mutuo dixi variosque ad facile mutuandum stimulos suggesti. Vidi in quadam urbe primaria communem abusum mutui, quo illud recipientes accipiebant, non ut mutuum, sed ut donatum, quare de eo restituendo non cogitabant; imo si mutuum repereretur, indignabantur. Verum hoc abusu id consecuti sunt, ut nemo ibidem alteri ullerius mutuum dare velit, cogitantes tantumdem esse mutuatum, quantum est donatum vel perditum.

38. DATE, ET DABITUR VOBIS. — Multi sunt liberales in promittendo, pauci in dando. Unde Anti-

gonus, rex Macedonum, teste Plutarcho in *Æmilio*, a vulgo vocabatur *Doson*, eo quod semper in ore haberet: *doso*, id est *dabo*, sed reipsa daret nihil. Ideo Christus ait: « date, » in presenti, non: « dabitur, » in futuro.

ET DABITUR VOBIS. — Hæc est enim vicaria merces dantis, quam Deus quasi tallionem ei assignat, suscitando scilicet multos qui ipsi vicem rependant, ac multa danti plura donent, ut contigit S. Joanni Eleemosynario. Lege Leontium in ejus Vita. Fertur monasterium quoddam largis eleemosynis quas dabat evasisse locuples, unde deinde negatis ad pauperiem redactum. Cumque hæc de re procurator quereretur apud peregrinum quemdam ibidem hospitem, ab eo audit: *Date et Dabitur* sunt sorores. Vos eiecistis priorem cui nomen *Date*, mox eiecit sororem secuta est ejus comes individua, cui nomen *Dabitur*. Si ergo vultis ut illa redeat, revocate priorem, ac largas, ut prius, date eleemosynas. Vide dicta vers. 27; *Math. v. 42*, et alibi. Eleemosyna ergo non depauperat, sed dicit, ut elegantè probat S. Chrysostomus, homilia cui titulus: *Quod eleemosyna sit ars omnium questuosissima*. Nam, ut ait sanctique Christus: « Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur, » *Math. cap. v, vers. 7*, ubi plura hæc de re dixi.

Lepita
est
plum
Do
te et
Do
bitur
vobis

CAPUT SEPTIMUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

Primo, Christus sanat servum Centurionis moribundum. Secundo, vers. 11, filium viduæ in Naim a morte suscitatur. Tertio, vers. 19, discipulis Joannis Baptistæ rogantibus: Tu, quis es? non verbis, sed factis et miraculis respondet, se esse Messiam sive Christum. Quarto, vers. 24, laudat Joannem quasi suum et Dei angelum. Quinto, vers. 36, Magdalena penitenti peccata remittit.

Primum partem explicui, Math. viii, 8; tertiam et quartam, Math. xi, versus ad marginem annotatis. Superest ergo secunda et quinta hic explicanda.

1. Cum autem implesset omnia verba sua in aures plebis, intravit Capharnaum. 2. Centurionis autem cujusdam servus male habens, erat moriturus, qui illi erat pretiosus. 3. Et cum audisset de Jesu, misit ad eum seniores Judæorum, rogans eum ut veniret, et salvaret servum ejus. 4. At illi cum venissent ad Jesum, rogabant eum sollicitè, dicentes ei: Quia dignus est ut hoc illi præstes. 5. Diligit enim gentem nostram, et synagogam ipse ædificavit vobis. 6. Jesus autem ibat cum illis. Et eum jam non longe esset a domo, misit ad eum Centurio *micos*, dicens: Domine, noli vexari: Non enim sum dignus ut sub tectum meum intres. 7. Propter quod et meipsum non sum dignum arbitratus ut venirem ad te; sed dic verbo, et sanabitur puer meus. 8. Nam et ego homo sum sub potestate constitutus, habens sub me milites; et dico huic: Vade, et vadit; et alii: Veni, et venit; et servo meo: Fac hoc, et facit. 9. Quo audito, Jesus miratus est, et conversus sequentibus se turbis, dixit: Amen dico vobis, nec in Israel tantam fidem inveni. 10. Et reversi, qui missi fuerant, domum, invenerunt servum qui languerat, sanum. 11. Et factum est: deinceps

ibat in civitatem, que vocatur Naim; et ibant cum eo discipuli ejus, et turba copiosa. 12. Cum autem appropinquaret portæ civitatis, ecce defunctus efflorebatur filius unicus matris suæ; et hæc vidua erat, et turba civitatis multa cum illa. 13. Quam cum vidisset Dominus, misericordia motus super eam, dixit illi: Noli flere. 14. Et accessit, et tetigit loculum (hi autem, qui portabant, steterunt). Et ait: Adolescens, tibi dico, surge. 15. Et resedit qui erat mortuus, et cœpit loqui. Et dedit illum matri suæ. 16. Accepit autem omnes timor; et magnificabant Deum, dicentes: Quia propheta magnus surrexit in nobis, et quia Deus visitavit plebem suam. 17. Et exiit hic sermo in universam Judæam de eo, et in omnem circa regionem. 18. Et nuntiaverunt Joanni discipuli ejus de omnibus his. 19. Et convocavit duos de discipulis suis Joannes, et misit ad Jesum, dicens: Tu es qui venturus es, an alium exspectamus? 20. Cum autem venissent ad eum viri, dixerunt: Joannes Baptista misit nos ad te dicens: Tu es, qui venturus es, an alium exspectamus? 21. (In ipsa autem hora multos curavit a languoribus, et plagis, et spiritibus malis, et cæcis multis donavit visum). 22. Et respondens, dixit illis: Euntes renuntiate Joanni quæ audistis et vidistis: Quia cæci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur, surdi audiunt, mortui resurgunt, pauperes evangelizantur; 23. et beatus est quicumque non fuerit scandalizatus in me. 24. Et cum discessissent nuntii Joannis, cœpit de Joanne dicere ad turbas: Quid existis in desertum videre? arundinem vento agitatam? 25. Sed quid existis videre? hominem mollibus vestimentis indutum? Ecce qui in veste pretiosa sunt et delicis, in domibus regum sunt. 26. Sed quid existis videre? prophetam? Utique dico vobis, et plusquam prophetam. 27. Hic est de quo scriptum est: Ecce mitto angelum meum ante faciem tuam, qui præparabit viam tuam ante te. 28. Dico enim vobis: Major inter natos mulierum propheta Joanne Baptista nemo est; qui autem minor est in regno Dei, major est illo. 29. Et omnis populus audiens, et publicani, justificaverunt Deum, baptizati baptismo Joannis. 30. Pharisei autem et legisperiti consilium Dei spreverunt in semetipsis, non baptizati ab eo. 31. Ait autem Dominus: Cui ergo similes dicam homines generationis hujus? et cui similes sunt? 32. Similes sunt pueris sedentibus in foro, et loquentibus ad invicem, et dicentibus: Cantavimus vobis tibis, et non saltastis; lamentavimus, et non plorastis. 33. Venit enim Joannes Baptista, neque manducans panem, neque bibens vinum, et dicitis: Dæmonium habet. 34. Venit Filius hominis manducans et bibens, et dicitis: Ecce homo devorator, et bibens vinum, amicus publicanorum et peccatorum. 35. Et justificata est sapientia ab omnibus filiis suis. 36. Rogabat autem illum quidam de Phariseis, ut manducaret cum illo. Et ingressus domum Pharisei discubuit. 37. Et ecce mulier, quæ erat in civitate peccatrix, ut cognovit quod accubisset in domo Pharisei, attulit alabastrum unguenti; 38. et stans retro secus pedes ejus, lacrymis cœpit rigare pedes ejus, et capillis capitis sui tergebat, et osculabatur pedes ejus, et unguento ungebat. 39. Videns autem Phariseus, qui vocaverat eum, ait intra se dicens: Hic si esset propheta, sciret atque, quæ et qualis est mulier, quæ tangit eum, quia peccatrix est. 40. Et respondens Jesus, dixit ad illum: Simon, habeo tibi aliquid dicere. At ille dixit ei: Recte judicasti. 41. Duo debitores erant cuidam fœneratori: unus debebat denarios quingentos, et alius quinquaginta. 42. Non habentibus illis unde redderent, donavit utrisque. Quis ergo eum plus diligit? 43. Respondens Simon dixit: Æstimo quia is, cui plus donavit. At ille dixit ei: Recte judicasti. 44. Et conversus ad mulierem, dixit Simoni: Vides hanc mulierem? Intravi in domum tuam, aquam pedibus meis non dedisti; hæc autem lacrymis rigavit pedes meos, et capillis suis tersit. 45. Osculum mihi non dedisti; hæc autem ex quo intravi, non cessavit osculari pedes meos. 46. Oleo caput meum non unxisti; hæc autem unxit pedes meos. 47. Propter quod dico tibi: Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit